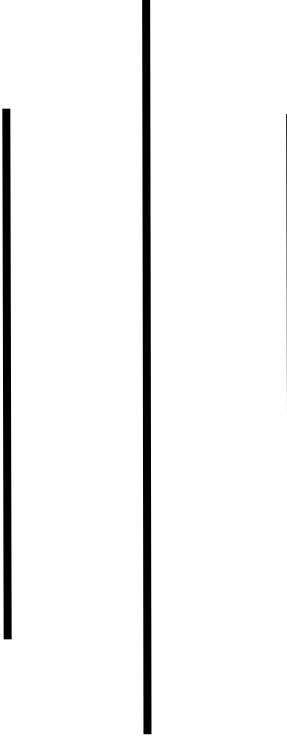

गाउँपालिका अध्यक्ष श्री कृष्ण प्रसाद शर्माज्यूले गाउँसभामा प्रस्तुत गर्नु भएको

बरेङ गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को

नीति तथा कार्यक्रम

बरेङ गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

हुग्दिशिर, बागलुङ

गण्डकी प्रदेश, नेपाल

मिति: २०८०/०३/०८

बरेड गाउँपालिकाको आ.व. २०८०/०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू ।

१. जनताको घरदैलो छेउको सरकारको रूपमा स्थापित स्थानीय तहलाई मजबुद बनाउन नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको गणतान्त्रिक व्यवस्थाको कार्यान्वयनका क्रममा बरेड गाउँपालिकाको यस गरिमामय गाउँसभामा आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ का लागि गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै खुसी महसुस गरेको छु ।
२. यस अवसरमा मुलुकमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना र देशभक्तिपूर्ण आन्दोलनमा मुलुक र जनताको लागि प्राण उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै, यस क्रममा घाइते हुनुभएका राष्ट्रप्रेमी व्यक्तित्व तथा उहाँहरूको परिवारजनहरूप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु ।
३. बरेड गाउँपालिकाले लिएको “समृद्ध बरेड सुखी बरेडबासी” को दीर्घकालीन लक्ष्य प्राप्तिका लागि समर्पित सम्पूर्ण जनप्रतिनिधीहरू, पूर्व जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू, राजनैतिक दलहरू, नागरिक समाज, संघसंस्थाहरू, पत्रकारहरू, सुरक्षाकर्मी लगायत सबैमा हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु र आगामी दिनहरूमा सोही प्रकारको सहयोगको अपेक्षा गर्दछु। साथै हाम्रो सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा विभिन्न तह र तप्काबाट अमूल्य सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण बरेडबासी आमा, बुवा, दाजुभाइ तथा दिदी बहिनीहरू लगायत सबैलाई हार्दिक कृतज्ञता सहित हामी सबैको तर्फबाट धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

म अब गाउँपालिकाको दीर्घकालीन विकास र समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका लागि गरिएका महत्वपूर्ण प्रयास, अवसर र चुनौतीहरू उल्लेख गर्न चाहन्छु ।

चालिएका कदम तथा महत्वपूर्ण प्रयासहरू:

- समृद्ध बरेड, सुखी बरेडबासीको दीर्घकालीन लक्ष्य हासिल गर्नका लागि उपलब्ध सीमित स्रोत साधनको आवश्यकतानुसार विवेकपूर्ण विनियोजन र कार्यान्वयनमा जोड दिइएको छ ।
- "शिक्षामा प्रविधि बरेडमा समृद्धि" भन्ने नाराको कार्यान्वयनका लागि बालविकास केन्द्रबाट नै प्रविधिमैत्री शिक्षण विधिको थालनी गर्न थप १२ वटा बालविकास केन्द्रहरूमा स्मार्ट टि.भिको व्यवस्था गर्नुका साथै बाल विकास सहजकर्ताहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको छ ।
- प्राविधिक शिक्षामा विद्यार्थीहरूलाई आकर्षित गर्न गाउँपालिकाभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूबाट एस.ई.ई. उत्तीर्ण गरी विभिन्न विधाहरूमा प्राविधिक शिक्षा हासिल गरिरहेका गाउँपालिकाका विद्यार्थीहरूलाई प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिएको छ ।

- बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा तथ्य र तथ्याङ्क तथा आवश्यकताका आधारमा गरिएको छ जसका कारण विकास योजना तथा कार्यक्रमहरूमा जनसहभागिता र अपनत्व वृद्धि भएको छ ।
- सीमित स्रोत र असीमित आवश्यकताहरूबीच सन्तुलन कायम गर्न गाउँपालिकाको प्रथम पञ्चवर्षीय आवधिक योजना, वार्षिक योजना र मध्यकालीन खर्च संरचनासँग तादात्म्यता कायम गर्न सुरु गरिएको छ ।
- संघ र प्रदेश सरकारका नीति कार्यक्रम, आवधिक योजनाहरूसँग गाउँपालिकाको नीति कार्यक्रम र बजेटको तादात्म्यता कायम गरिएको ।
- पूर्वाधार विकासका साथै सामाजिक विकास क्षेत्र विशेष गरी शिक्षा र स्वास्थ्यका क्षेत्रहरूमा तुलनात्मक हिसाबले बढी बजेट विनियोजन गरी सन्तुलित विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्दै उपलब्ध प्रतिफल सबै बरेडबासी नागरिकाहरूमा पुऱ्याउँदै सामाजिक न्याय सहितको समतामूलक समाज निर्माणको प्रयास गरिएको छ ।
- कृषि तथा पशुक्षेत्रको आधुनिकीकरण र व्यावसायीकरणको थालनी गर्दै विभिन्न प्रकारका अनुदानको व्यवस्था गरी आर्थिक विकास र समुन्नतिको सुरुवात गरिएको छ ।

विकास र समृद्धिका अवसरहरू:

१. भौगोलिक हिसाबले सानो र कम जनसंख्या भएकाले तुलनात्मक रूपमा विकास गर्न सहज,
२. पाल्पा, बुटवल, बागलुङ, पोखरा लगायतका महत्वपूर्ण सहरहरूसँग सडक सञ्जाल कायम,
३. पर्याप्त कृषियोग्य जमिन र वर्षभरी बग्ने खोला नालाका कारण सिंचाइ व्यवस्था सहज,
४. पर्याप्त मात्रामा वनजङ्गलका कारण पर्यापर्यटन तथा वनपैदावार, जडीबुटी र वनजन्य व्यवसायको सम्भावना,
५. प्रसिद्ध साग्दी सत्यवती मन्दिर सहित विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरू, स्वच्छ हावापानीका कारण आन्तरिक पर्यटनको सम्भावना ।

चुनौतीहरू:

१. भौगोलिक असहजता र विकास कार्यको बढ्दो लागतबीच सन्तुलन कायम गर्नु,
२. तीव्र रूपमा बढिरहेको बसाइँसराइ न्यूनीकरण गर्नु,
३. स्थानीय बासिन्दाहरूको अनुदानमुखी र उपभोगवादी प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्नु,
४. एकमुष्ट बजेट अभावका कारण हुने पटके विकास कार्य र लगानीको न्यून प्रतिफलको प्रतिकूल अवस्था,
५. खेतीयोग्य जमिनको बढ्दो बाँझोपना र न्यून उपयोगितालाई रोक्नु,
६. गाउँपालिकाको आन्तरिक आय न्यून हुनु ,
७. संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुनुपर्ने बजेट संशोधनसहित न्यून प्राप्त हुनु ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

म अब चालू आ.व २०७९/०८० मा हालसम्म गाउँपालिकाले हासिल गरेका प्रमुख उपलब्धिहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरूमा निर्दिष्ट गरेका उद्देश्यहरू प्राप्ति र बजेट तथा योजना कार्यान्वयनको अवस्था समग्रमा सन्तोषजनक रहेको उल्लेख गर्न पाउँदा खुसी लागेको छ। चालू आ.व २०७९/०८० मा हालसम्म गाउँपालिकाले सम्पादन गरेका केही महत्वपूर्ण कार्यहरू र उपलब्धीहरू यस गरिमामय सभामार्फत सबै बरेडवासी नागरिकहरूलाई जानकारी गराउन चाहन्छु।

यस वर्षका हाम्रा उपलब्धिहरूबाट नेपालको संविधानमा लिपिबद्ध समाजवाद उन्मुख राज्य र "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच पूरा गर्न उत्पादन, उद्यमशीलता, शिक्षा र स्वास्थ्यलाई मुख्य आधार बनाइ उच्च अभियानका साथ हाम्रो सरकार लागेको छ। हरेक दिन एक कदम अगाडि बढ्ने हाम्रो सरकारको दृष्टिकोण र शैलीका कारण सम्पूर्ण बरेडवासी नागरिकमा उत्साहको सञ्चार भइ "समृद्ध बरेड, सुखी बरेडवासी" निर्माणको हाम्रो दीर्घकालीन सोच पूरा गर्न हामी सबै दृढ संकल्पित छौं ।

१. टुक्रे र अनुदानमुखी कृषि कार्यलाई निरुत्साहित गर्न र सामूहिक र व्यावसायिक कृषिको विकास गर्न बरेड गाउँपालिका वडा नं. ५ मा रु. ३० लाखको लागतमा एकीकृत कृषि खेती परियोजना सञ्चालन गरिएको छ ।
२. दुध तथा मासुमा आत्मनिर्भर स्थानीय तहका रूपमा स्थापित हुनका लागि नस्ल सुधार कार्यक्रम, व्यावसायिक कृषि/पशु फर्महरूलाई अनुदान वितरण, गाउँपालिकाभित्रै दाना उत्पादन गर्न कम्बाइन मेसिनको व्यवस्था गरी दाना उद्योग सञ्चालन गरिएको छ।
३. कृषि पकेट क्षेत्र स्थापना तथा विस्तारतर्फ वडा नं. १ मा नयाँ अलैंची पकेट स्थापना तथा वडा नं. २ हुग्दिशिरमा पुरानो अलैंची पकेटलाई थप विस्तार गरिएको छ ।
४. भू-उपयोग नियमावली, २०७९ बमोजिम गाउँपालिकाभित्रका सबै जग्गा वर्गीकरण गरिएको छ।
५. स्थानीय स्रोत साधनको परिचालन गरी कम्तीमा २ जना स्थानीय बासिन्दाहरूलाई रोजगार प्रदान गर्ने उद्यमीहरूमध्ये मापदण्डका आधारमा ३ वटा फर्निचर उद्योगहरू, १ वटा चप्पल उद्योग र १ वटा गार्मेन्ट उद्योग सञ्चालन गरिरहेका उद्यमीहरूलाई उद्यम विकास अनुदान प्रदान गरिएको छ ।
६. गाउँपालिकाभित्रका वडाहरूमा आन्तरिक रूपमा सहज यातायात सुविधाका लागि ७५ प्रतिशत अनुदानमा २ वटा अटो रिक्साको व्यवस्था गरी सञ्चालन गरिएको छ।

७. बरेडको रहर, शून्य मातृशिशु मृत्युदर कार्यक्रम अन्तर्गत आमा प्रतिक्षा घरको व्यवस्था गरी गाउँपालिकाद्वारा सञ्चालन गरिएको बर्थिड सेन्टरहरूमा प्रसूति सेवा लिने आमा र निजको सहयोगीहरूका लागि निःशुल्क खाने बस्ने व्यवस्थाको थालनी गरिएको छ । जस अन्तर्गत हाल सम्म १९ जनाले सो सुविधा प्राप्त गरेका छन् । साथै निकट भविष्यमा नै हाम्रो गाउँपालिकालाई घरमा प्रसूति शून्य गाउँपालिकाका रूपमा घोषणा गर्ने उद्देश्यका साथ कार्यक्रम कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ ।
८. गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूमा क्षयरोग पत्ता लगाउने उद्देश्यका साथ वडा नं. १ को बाँस्कोट, वडा नं. ३ को सागदी र वडा नं. ४ को सल्यान स्वास्थ्यचौकीमा बृहत खकार परीक्षण शिविर सञ्चालन गरिएको जसमा बाँस्कोटमा ४८, सागदीमा ६२ र सल्यानमा ७५ गरि जम्मा १६५ जना नागरिकहरूको खकार परीक्षण गरिएकोमा सल्यानमा १ जना नागरिकमा क्षयरोगको संक्रमण पुष्टि भएको ।
९. ग्रामिण भिडियो एक्स-रे कार्यक्रम अन्तर्गत गर्भवती महिलाहरूको निःशुल्क भिडियो एक्स-रे कार्यक्रम निरन्तर चलिरहेको र हाल सम्म १६१ जना गर्भवती महिलाहरूले निःशुल्क भिडियो एक्स-रे सुविधा प्राप्त गरेका छन् ।
१०. आमा तथा बच्चाहरूको स्वास्थ्य संरक्षणका लागि बर्थिड सेन्टरहरूमा कार्यरत नर्सिङ कर्मचारीहरूको लागि MNH Update (एम, एन, एच अपडेट) तथा मेन्टोरिङ गरिएको ।
११. प्रजनन र रणता कार्यक्रम अन्तर्गत १२४ जना स्थानीय महिलाहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सर परीक्षण गरिएकोमा ५ जनामा पाठेघरको मुखको क्यान्सर पत्ता लागेको, ९ जना महिलाको पाठेघरमा मासु उम्रेको पाईएको र १९ जना महिलामा आङ्ग खस्ने समस्या पाईएको ।
१२. गाउँपालिकाको बर्थिड सेन्टरहरूमा सुत्केरी हुने महिलाहरूको लागि रु.२ हजार र प्रोटोकल अनुसार स्वास्थ्य परीक्षण गराए बापत थप ८ सय गरी रु. २ हजार ८ सय यातायात तथा उत्प्रेरणा खर्च उपलब्ध गराइएको ।
१३. स्वास्थ्य कार्यालय बागलुङसँगको साझेदारीमा पारिवारिक स्वास्थ्य प्रोफाइल निर्माण गरिएको ।
१४. गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको विवरण संकलन र निगरानी गर्नको लागि मेडिक मोबाइलसँगको सहकार्यमा सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको लागि तालिम सञ्चालन गरी मोबाइल मार्फत गर्भवती दर्ता गर्ने व्यवस्था गरिएको ।
१५. हुग्दिशिर स्वास्थ्यचौकीमा कुपोषित बालबालिकाहरूलाई उपचार गर्नको लागि बहिरङ्ग उपचार सेवा स्थापना गरिएको ।
१६. युनाइटेड युवा क्लब पोखराको सहकार्यमा विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य सेवा शिविर सञ्चालन जसमा ६ सय ५० जना बरेडबासी लाभान्वित भएका छन् ।

१७. फेयरमेडसँगको लागत साझेदारीमा वडा नं. २ सुदला र वडा नं. ३ खाल्लेमा गाउँघर खोप क्लिनिक भवन निर्माण गरी संचालनमा आइसकेको छ । सुखौरा स्वास्थ्य चौकीमा रंगरोगन साथै सल्यान स्वास्थ्य चौकीमा शौचालय निर्माण र गडेल स्वास्थ्य इकाइको भवनलाई प्रबलीकरण गरी संचालनमा ल्याइएको छ ।
१८. गाउँपालिकामा १० शैयाको अस्पताल निर्माणका लागि आवश्यक निःशुल्क जग्गाको व्यवस्था गर्नुका साथै विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डि.पि.आर) तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पेस गरिएको ।
१९. मातृशिशु मृत्युदर न्यूनीकरण गर्न तथा आमा र बच्चाको स्वास्थ्य अवस्थाको जानकारी लिनको लागि बच्चा जन्मेको २४ घण्टा, ३ र ७ दिनमा सुत्केरी भेटघाट कार्यक्रम निरन्तर रूपमा सञ्चालनमा रहेको ।
२०. पूर्ण खोप सुनिश्चितताको लागि घरधुरी सर्वेक्षण गरी खोप लगाउन छुट भएका बच्चाहरू पहिचान गरी खोप लगाउने र पुर्ण खोप सुनिश्चित गर्ने कार्य भइरहेको ।
२१. कक्षा १ देखी ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्नुका साथै कक्षा १ को स्थानीय पाठ्यपुस्तक समेत तयार गरिएको ।
२२. शिक्षामा प्रविधि, बरेडमा समृद्धि भन्ने नारालाई सफल बनाउन र प्राविधिक शिक्षामा बरेडबासी विद्यार्थीहरूलाई थप उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यका साथ विभिन्न विधामा प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको ।
२३. विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र समन्वयलाई थप प्रभावकारी गराउनका लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू तथा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्न प्रधानाध्यापकहरूलाई अभिमुखीकरण गरिएको, बालकक्षा सहजकर्ताहरूका लागि मन्टेश्वरी तालिम प्रदान गरिएको ।
२४. विद्यार्थी दिवा खाजालाई प्रभावकारी तथा व्यवस्थित गराउनका लागि गाउँपालिकाभित्रका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूलाई थप अनुदान प्रदान गरिएको ।
२५. कार्यसम्पादन सूचकका आधारमा गाउँपालिकाभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक, भौतिक, आर्थिक लगायत समग्र पक्षको मूल्याङ्कन गरी वर्गीकरण गरिएको ।
२६. दलित, विपन्न तथा जेहन्दार विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नुका साथै अभिभावकविहीन बालबालिका शिक्षा व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरिएको जस अन्तर्गत २० जना बालबालिकाहरू लाभान्वित भएका छन् ।
२७. सैद्धान्तिक शिक्षाका साथै परम्परागत तथा व्यावसायिक सिप र प्रविधिमैत्री शिक्षण पद्धतिको विकास गर्न सर्वोदय मा.वि बरेड-२ मा नमुना विद्यालय कार्यक्रम अन्तर्गत ३८ जना विद्यार्थीहरूले कम्प्युटर तालिम, ४२ जना विद्यार्थीहरूले चित्रकला र ३१ जना विद्यार्थीहरूले पाककला सम्बन्धि तालिम प्राप्त गरेका छन् । सोही कार्यक्रममा चित्रकला तालिम लिएकी छात्राले सिर्जना गरेको चित्रकला

नेपालका प्रसिद्ध साहित्यकार मदनमणि दीक्षितको कालजयी उपन्यास मेरी नीलिमाको नयाँ संस्करणको कभरपेजमा छापिएको।

२८. कक्षा १-३ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम र सोको आधारमा कक्षा १ को स्थानीय पाठ्यपुस्तक लेखन सम्पन्न गरिएको, गाउँपालिकाको शैक्षिक प्रोफाइल तथा ५ वर्षे शैक्षिक योजना कार्यान्वयनको चरणमा रहेको, सबै १-८ सञ्चालित आधारभूत विद्यालय र माध्यमिक विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय, स्यानिटरी प्याड डिस्पोजल मेसिन वितरण तथा ICT व्यवस्थापन गरिएको, दिवा खाजा कार्यक्रम मार्फत् गाउँपालिकाभित्रका सामुदायिक विद्यालयका बालविकास केन्द्र देखि कक्षा ६ सम्मका सबै विद्यार्थीहरू लाभान्वित भएका छन्। साथै प्रारम्भिक तहबाट नै बालबालिकाहरूलाई प्राविधिमैत्री शिक्षणको व्यवस्था गर्न गाउँपालिकाभित्रका १२ वटा बालविकास केन्द्रहरूमा स्मार्ट टि.भि थप गरिएको छ ।
२९. शिक्षा तर्फ ठूला पूर्वाधारहरूमा सर्वोदय मा.वि. १२ कोठे भवन निर्माणाधिन छ, राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार अन्तर्गत शारदा मा.वि. मा ५ कोठे भवन निर्माण, ज्ञानोदय आ.वि., हुग्दिशिर प्रा.वि. र सिर्जना प्रा.वि.मा २ कोठे भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन् साथै गाउँपालिका अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रम मार्फत १५ वटा विद्यालयमा भवन मर्मत, दिवा खाजा कोठा निर्माण, घेराबार, हरित विद्यालय, अभिभावक शिक्षा, ICT र कक्षाकोठा व्यवस्थापन जस्ता महत्वपूर्ण कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् । साथै गत आर्थिक वर्षमा निर्माण गरिएका अन्य ३ वटा विद्यालयहरूमा गाउँपालिकाको लगानीमा थप कार्य गरिएको छ।
३०. बालबालिकाको खेलकुद विकासको लागि १-८ सञ्चालित आ.वि. र सबै मा.वि. मा खेल सामग्री वितरण, राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड प्रतियोगिता, एक वडा एक प्राथमिक विद्यालय पुस्तकालय स्थापना, प्राथमिक विद्यालयहरूको लागि कम्प्युटर र प्रिन्टर वितरण जस्ता कार्यक्रम मार्फत विद्यालयलाई खेलकुद विकास र प्रविधिको पहुँच पुऱ्याइएको छ ।
३१. स्थानीय बासिन्दालाई राष्ट्रसेवा प्रति उत्प्रेरित गर्नका लागि लोक सेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिएको जसबाट ५५ जना विद्यार्थीहरू लाभान्वित भएका ।
३२. असहाय र बेसहारा, बरेडको अभिभारा कार्यक्रम अन्तर्गत बरेड गाउँपालिकाका शारीरिक तथा मानसिक रूपमा अति अशक्त र असहाय नागरिकहरूको पूनर्स्थापनाको व्यवस्था गर्नका लागि मानव सेवा आश्रम बागलुङसँग सहकार्य गरी भवन निर्माणको क्रममा रहेको ।
३३. छहरेखोला झरना, कौडैलेक तथा होमस्टे व्यवस्थापन, साग्दि सत्यवति मन्दिर व्यवस्थापन, बरेड फनपार्क योजनाहरू मार्फत पर्यटकीय पूर्वाधार विकास गरिएको ।
३४. सुरक्षित नागरिक आवास र खरको छानो विस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत थप १४३ खरको छानो भएका घर जस्तापाताद्वारा विस्थापन गरिएको र बाँकी सबै घरहरू आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म

जस्तापाताद्वारा छाउने व्यवस्था गरी खरको छानोमुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने अन्तिम चरणमा रहेको ।

३५. लघुउद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ८० जना स्थानीयहरूलाई होजियारी, हस्त लेखन (आर्ट्स), सिताके च्याउ खेती, साबुन बनाउने र मौरीपालन तालिम प्रदान गर्नुका साथै प्रविधि हस्तान्तरण अन्तर्गत होजियारी मेसिन तथा कृषि टनेल वितरण समेत गरिएको ।
३६. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत गाउँपालिकाको समेत लागत साझेदारीमा १७ वटा विभिन्न योजनाहरू सम्पन्न गरी १८८ जनालाई रोजगार प्रदान गरिएको छ । आगामी आर्थिक वर्षको लागि ६७० जना बेरोजगार व्यक्तिहरू सूचीकृत गरिएको, वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूलाई श्रम स्वीकृतिका लागि सहजीकरणको थालनी गरी चालु आर्थिक वर्षमा ४ जनालाई सो सेवा प्रदान गरिएको छ ।
३७. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गरिने स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कनमा ६५ अंकका साथ बागलुङ जिल्लामै दोस्रो स्थान हासिल गरिएको ।
३८. कानून निर्माण तर्फ ३० भन्दा बढी विभिन्न कार्यविधिहरू, राजस्व सुधार कार्ययोजना, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति निर्माण गरिएको साथै न्यायिक समिति मार्फत स्थानीय विवाद मेलमिलाप तथा निरूपण गरिएको छ ।
३९. जेष्ठ नागरिकहरूका ज्ञान, अनुभव र भोगाईको आदान प्रदान गर्नुका साथै उचित सम्मान गर्ने उद्देश्यका साथ उमेर चौरासी कार्यक्रम अन्तर्गत ११६ जनालाई सम्मान गर्नुका साथै निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रमको व्यवस्था गरिएको छ ।
४०. विपन्न नागरिक स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम अन्तर्गत ४९ जना, एकल महिला मागमा आधारित कार्यक्रम अन्तर्गत २ जना, हिंसा न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतना तथा किशोरीहरूका लागि आत्मरक्षा तालिम अन्तर्गत ४५० जना, अपाङ्गता सहायता सामाग्री वितरण कार्यक्रम अन्तर्गत ४९ जना, उज्यालो बालबचत कार्यक्रम अन्तर्गत २७ जना, ग र घ वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत ९५ जना लाभान्वित, ५ वटै वडाहरूमा बालक्लब गठन गर्नुका साथै गाउँपालिका अध्यक्ष सामाजिक सुरक्षा संरक्षण तथा बचाउ कार्यक्रम मार्फत आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा कमजोर ७३ जना बरेडबासीहरूलाई आर्थिक सहायता प्रदान गरिएको छ ।
४१. प्रदेश र संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित लगभग सबै योजनाहरू कार्यान्वयन गरिएको छ जसमध्ये केही ठूला र महत्वपूर्ण योजनाहरू नयाँबजार सल्यान सुखौरा सडक स्तरोन्नती, पेरिबाड बरेड उर्लेनी सडक स्तरोन्नती, झुले बरेड खानेपानी योजना, सर्वोदय मा.वि. भवन निर्माण योजना, ३ नं वडा कार्यालय भवन, बरेड गाउँपालिका फोहोरमैला व्यवस्थापन योजना सम्पन्न गरिएको छ । गाउँपालिकाको रणनीतिक महत्वको शान्तिपुर नयाँबजार बरेड नाम्दुक हुँदै बागलुङ जोड्ने सडकको

तेस्रो खण्डको कालोपत्रे योजनाको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डिपिआर) तयार गरी कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकार समक्ष पेस गरिएको गरिएको छ ।

४२. विभिन्न सडकमा जम्मा ९.७३९ कि.मि. नयाँ ट्रयाक खोलिएको छ, ३९.१३७ कि.मि. सडक सरसफाइ, १६७.८ मि. सडक ढलान, १०५३.५ घ.मि. ग्याविन पर्खाल, १०३१.६५ घ.मि. मेसिनरी वाल, १०.८८ कि.मि. ग्राभेल बिछ्याउने कार्य, ५०७.३ मि. सडक सोलिड, १२९१ मि. पक्की नाली, १.३१ कि.मि. कच्ची नालि, क्रस ड्रेन २ वटा, कल्भर्ट ६ वटा, मोटरेवल कल्भर्ट १ वटा सम्पन्न भएको छ साथै पेरिबाड बरेड उर्लेनी सडक खण्डको सक्नेरी पहिरोमा बायो-इन्जिनियरिङ्गको काम गरिएको छ ।
४३. विभिन्न सिंचाई तथा पक्की कुलो निर्माण तर्फ २०६० मि. पक्की कुलो निर्माण, ७.०५ घ.मि. मेसिनरी वाल, ४०.४६ घ.मि. सुख्खा पर्खाल र २३८ मि. पाइपलाइन विस्तार सम्पन्न भएको छ ।
४४. फोहोरमैला व्यवस्थापन अन्तर्गत बरेड गाउँपालिका फोहोरमैला व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गरिएको छ र निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा छ ।
४५. सुखौरा सौर्यबत्ती, सुखौरा स्थित सरकारी कार्यालयहरूमा सिसी टिभि जडान, गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूमा नागरिक बडापत्रको व्यवस्था साथै सरोकारवालाहरूलाई ICT क्षमता विकास कार्यक्रम साथै गाउँपालिका डिजिटल प्रोफाईल निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ ।
४६. पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न पूर्वाधारहरूको निर्माण र विस्तार गरिएको छ जसमध्ये प्रमुख कार्यहरू कौडेको लेक संरक्षण, छहरेखोला (भैसेखोला) पर्यटकीय पूर्वाधार, साग्दी सत्यवती धार्मिक पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण, सिग्दी सामुदायिक होमस्टे व्यवस्थापन, बरेड फनपार्क योजना आदि रहेका छन् ।
४७. सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त, सहज र प्रभावकारी बनाउन विभिन्न सफ्टवेयरहरूको व्यवस्था, नागरिक बडापत्रको व्यवस्था, डिजिटल बोर्ड, सूचना प्रविधिको प्रयोग, सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन, नागरिक घरदैलो कार्यक्रम, सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई सहज बनाइएको छ ।
४८. गाउँपालिका न्यायिक समिति मार्फत गाउँपालिकामा परेका उजुरीका आधारमा विभिन्न विवाद तथा असमझदारीहरूलाई समाधान गरी स्थानीयबासीहरू बीच मेलमिलाप र सौहार्दपूर्ण वातावरण कायम गर्ने कार्य भएको छ ।

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय असहज आर्थिक परिवेशका बाबजुद संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेटलाई प्राथमिकीकरण गर्दै बरेडको सन्तुलित विकास, समृद्धि र सुखको दीर्घकालीन लक्ष्य हासिल गर्न विनियोजन कुशलता र कार्यान्वयन दक्षता सहित विवेकपूर्ण रूपमा परिचालन गर्नुपर्ने दायित्व हामीबीच आएको छ र सोको अपेक्षा सभाका सबै सदस्यहरूसँग राखेको छु।

संघ तथा प्रदेश सरकारको आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई समेत मध्यनजर गर्दै आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ का लागि आत्मसात गरिएका केही प्रमुख कार्यक्रमहरू यहाँ उल्लेख गर्न चाहन्छु।

१. समृद्धि र सुखको प्रमुख वाहकका रूपमा रहेको आर्थिक विकास र आर्थिक विकासको प्रमुख माध्यम कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण र व्यावसायिकतामा जोड दिइने छ साथै गरिबी र बेरोजगारी न्यूनीकरण गर्न उत्पादन, उत्पादकत्व, उद्यमशीलता, आत्मनिर्भरता र स्थायित्व वृद्धि गर्ने क्षेत्रहरू प्रमुख प्राथमिकतामा पर्नेछन्।
२. किसानको उत्पादन, गाउँपालिकाको अनुदान कार्यक्रम मार्फत कृषकहरूलाई निजहरूले उत्पादन गरेको उपजको परिमाणका आधारमा अनुदान उपलब्ध गराइने छ। साथै गाउँपालिकाले तोकेको कृषि संकलन केन्द्र वा हाट बजारमार्फत स्थानीय उत्पादनको किनबेच गर्ने कृषक र उपभोक्ताहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ।
३. आयातित कृषि उपजलाई निरुत्साहित गर्न, गाउँपालिका भित्रको कृषि उत्पादनलाई अर्गानिक र गुणस्तरीय बनाउन प्रोत्साहन गर्नुका साथै बाहिरी उत्पादनसँग प्रतिस्पर्धा गर्न सक्षम तुल्याउन न्यूनतम समर्थन मुल्य तोक्नुका साथै स्थानीय कृषि उपज मुल्य समायोजन अनुदान को व्यवस्था गरिने छ।
४. बरेडको उत्पादन बरेडकै उपभोग कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय कृषिजन्य उत्पादन, गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिएको सिपमूलक तथा उद्यम व्यवसाय सम्बन्धी तालिमको उपयोग गरी उत्पादित वस्तु वा सेवा उपभोग गर्ने बरेडबासीलाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै उद्यमीहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिने छ।
५. बरेडबासी युवाहरूले वैदेशिक रोजगारीमा विभिन्न मुलुकहरूमा गइ आर्जन गरेका ज्ञान, सिप, अनुभव र प्रविधिको उपयोग गर्ने अवसर सिर्जना गर्नका लागि गाउँकै माटो, विदेशको साटो कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ जस अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारीबाट फर्की गाउँपालिकामै व्यावसायिक कृषि/रोजगारमूलक उद्यम गर्ने स्थानीय युवाहरूलाई लागत साझेदारीमा बिउँपुजी, प्राविधि हस्तान्तरण तथा प्राविधिक सहयोग, कृषि औजार उपकरणको व्यवस्था गरिने छ।

६. विद्यालय तहबाट नै बालबालिकाहरूमा नवप्रवर्द्धन, आविष्कार र सिर्जनशीलता विकास गर्न गाउँपालिकाभित्रका सबै माध्यमिक र आधारभूत तहका विद्यालयहरूमा एक विद्यालय, एक नवप्रवर्तन कक्षा (इन्ट्रोभेसन रुम) कार्यक्रमको सुरुवात गरिने छ ।
७. आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा अति विपन्न बरेडबासीहरूको आर्थिक सबलीकरणका लागि क्रमशः अति विपन्न उत्थान कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ ।
८. “बरेडको रहर, शून्य मातृमृत्युदर” कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै गाउँपालिकाका बर्थिङ सेन्टरहरूलाई थप सुविधा सम्पन्न बनाइ र आमा प्रतिक्षाघर मार्फत प्रसूति र निजको सहयोगीलाई निःशुल्क खाने बस्ने व्यवस्था लाई निरन्तरता दिइने छ ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को प्रमुख नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

वार्षिक बजेट नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू:

- नेपालको संविधान, २०७२
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (संशोधित)
- राष्ट्रिय योजना आयोगको मार्गदर्शन,
- नेपाल सरकारको पन्ध्रौँ योजनाले परिलक्षित गरेका अवधारणाहरू,
- स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित)
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन,
- बरेड गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना,
- नागरिक समाजबाट प्राप्त सुझावहरू ।

दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र अपेक्षित उपलब्धी

दीर्घकालीन सोच

"समृद्ध बरेड सुखी बरेडबासी"

लक्ष्य

आर्थिक वृद्धि, सामाजिक न्याय, दिगो, एकीकृत र सन्तुलित विकासका माध्यमबाट सम्पूर्ण बरेडबासी जनताको जीवन स्तरमा सुधार ल्याउने।

उद्देश्य:

- उत्पादन, उत्पादकत्व र स्थायित्व वृद्धि गर्नु।
- आर्थिक र सामाजिक रूपमा पछाडी परेका समुदायलाई विशेष जोड दिई सामाजिक न्यायको विकास गर्नु ।
- आधुनिकीकरण सहितको कृषि र पशुपालन तथा जडिबुटी उत्पादन, संरक्षण तथा बजारीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्नु, उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा जोड ।
- पूर्वाधार विकासमा जोड दिँदै वातावरणमैत्री, दिगो र एकीकृत विकास (Integrated Development) को अवधारणालाई अवलम्बन गर्नु ।
- स्थानीय स्रोत साधनहरूको पहिचान र समुचित सदुपयोगको वातावरण तयार गर्नु ।
- मौलिक साहित्य, संगित तथा कलाको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्नु ।
- प्राकृतिक सौन्दर्य, सरसफाई र पर्यावरणीय प्रवर्द्धनमा जोड दिनु ।
- पर्यटकीय क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्नु ।

अपेक्षित उपलब्धि:

सुख र समृद्धिको दीर्घकालीन गन्तव्यमा रहेको बरेड गाउँपालिकाको आफ्नो आन्तरिक आयको न्यूनता र स्रोत साधनको सीमितताका कारण एकै आ.व. भित्र पूर्ण रूपमा जनअपेक्षाको सम्बोधन र परिवर्तन सम्भव नहुन सक्छ । जन्मपूर्व देखि जन्मपश्चात सम्म जनताका हरेक गतिविधिमा स्थानीय सरकारको उपस्थिति हुनुपर्ने र नागरिकका स-साना आवश्यकता देखि समृद्धि प्राप्ति परियोजना सम्मका कार्यहरू गर्नुपर्ने यथार्थताका माझ गाउँपालिकाले आ.व. २०८०।०८१ मा देहायका उपलब्धिहरू हासिल गरेको हुनेछ:

- रोग, भोक र शोक विरुद्ध सामूहिक प्रयत्नद्वारा गाउँपालिकाको आर्थिक विकास र समुन्नति, जनहित र विकासका प्रतिफलको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका निर्यातजन्य उपजहरू जस्तै भाँगो, बाँको, जडिबुटी, फलफूल आदिको व्यावसायिक उत्पादन र बजारीकरण गरी आर्थिक वृद्धि गरिने छ ।

- गाउँपालिकाको समृद्धिकाका प्रमुख आधार कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधार विकासका क्षेत्रहरूमा लगानी गरिने छ ।
- हाल विद्यमान सडक सञ्जालको प्राथमिकताका आधारमा स्तरोन्नती हुने छ । जस अन्तर्गत गाउँपालिकाभित्रका रणनीतिक महत्वका न्यूनतम ५० कि.मी सडक स्तरोन्नती भई सार्वजनिक आवगमनमा सहजता प्राप्त हुने छ ।
- कृषिको व्यावसायिकरण र उत्पादनमा आधारित कृषि अनुदान, सिंचाइ र कृषि सामाग्रीहरूको पर्याप्त व्यवस्थाका माध्यमबाट गाउँपालिकाको समग्र कृषि उत्पादनमा न्यूनतम १५ प्रतिशत वृद्धि हुनुका साथै गाउँपालिका मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर स्थानीय तहका रूपमा स्थापित हुने छ ।
- मौलिक हकका रूपमा रहेको आधारभूत स्वास्थ्य सेवालार्ई थप प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाका सबै स्वास्थ्यचौकीहरू र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइहरूलाई थप पूर्वाधारयुक्त गराइनुका साथै हाल सञ्चालित "आमा प्रतिक्षा घर" सहितका बर्थिङ सेन्टरहरू थप सुविधायुक्त हुने छन् ।
- विकास निर्माणमा स्थानीय जनताको रचनात्मक सहयोग र सहभागिता वृद्धि हुने छ ।
- विभिन्न प्रकारका सिपमूलक तालिमको व्यवस्था गरि युवा तथा लक्षित वर्गका कम्तीमा ५० जना स्थानीय बासिन्दा लाभान्वित भएका हुने छन् ।
- बालमैत्री तथा अपाङ्ग मैत्री गाउँपालिकाका रूपमा स्थापित हुन आवश्यक व्यवस्थाको थालनी गरिएको हुने छ ।
- खरको छानोमुक्त गाउँपालिकाका रूपमा घोषणाको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
- १ घर १ धारा कार्यक्रम अन्तर्गत कम्तीमा थप १६० घर लाभान्वित हुने छन् ।
- जेष्ठ नागरिक सम्मान तथा निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रम आयोजना गरिने छ ।
- प्रत्येक वडाहरूमा नागरिक आरोग्य समिति गठन गर्नुका साथै नसर्ने तर सम्पति र शरिरको नाश गर्ने क्यान्सर, मधुमेह, दम, मुटु तथा मृगौला सम्बन्धि रोगको जोखिम कम गर्न समय समयमा योग, ध्यान तथा आरोग्य शिविर सञ्चालन भएको हुने छ ।

प्रमुख क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरू:

क) आर्थिक क्षेत्र:

➤ कृषि तथा पशुपन्छी विकास:

- “समृद्धिको आधार, व्यावसायिक कृषि र बजार” भन्ने नाराका साथ कृषिको व्यावसायीकरण, उत्पादकत्व वृद्धि र उत्पादित उपजको बजार व्यवस्थापनमा जोड दिइने छ ।

- हाल वृद्धि भइरेहेको अनुदानमुखी प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न उत्पादनमा आधारित अनुदानको व्यवस्था गर्नुका साथै नगद अनुदानलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
- कृषि र कृषक, अरुभन्दा पृथक भन्ने नाराका साथ कृषक र कृषि पेशालाई सम्मानजनक रूपमा स्थापित गर्न कृषिको महत्वलाई स्थानीय पाठ्यपुस्तकमा समेत समावेश गरिने छ । साथै कृषि मेलाको आयोजना गरी उत्कृष्ट कृषि उत्पादन र कृषकलाई सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- स्थानीय गाई र गोरुको संरक्षण गर्न र कम्पोष्ट मलको प्रयोग वृद्धि गर्नका लागि हल गोरु र स्थानीय गाई पाल्ने कृषकलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- कृषि क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ पुरुषोदय मा.वि मा सञ्चालित कृषि प्राविधिक शिक्षा सञ्चालनका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्नुका साथै उत्पादित जनशक्तिलाई गाउँपालिकाभित्रका कृषिजन्य परियोजनाहरूमा परिचालनको पहल गरिने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहेका निर्यात योग्य जडिबुटी, वस्तु तथा कृषि उत्पादनहरूको पहिचान गरी सामुदायिक वन, सहकारी तथा कृषि समूहसँगको सहकार्यमा स्थानीय उत्पादन ब्राण्डिङ तथा बजारीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषकसँगै कृषि प्राविधिक, जहिले पनि जहाँपनि प्राविधिक सेवा भन्ने नाराका साथ कृषि तथा पशुपंक्षीसँग आवश्यक सूचना, जानकारी तथा परामर्श कृषकहरूलाई सहजै उपलब्ध गराउन कृषकहरूले फोन गर्दा पैसा नलाग्ने टोलफ्री नम्बरसहित कल सेन्टरको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकाभित्रका कृषियोग्य जमिनको गैरकृषिजन्य प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिने छ साथै कृषि उत्पादनका लागि महत्वपूर्ण जमिनमा वर्षभरिनै पर्याप्त सिंचाइको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- बोटदेखि ओठसम्म, बिउदेखि बजार सम्म कृषकसँगै गाउँपालिका भन्ने नाराका साथ कृषि क्षेत्र र कृषकका हरेक चरणका आवश्यकताहरूमा गाउँपालिकाले सहयोग र सहजीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- उत्पादनलाई बजार, उत्पादकलाई सम्मान अभियान सञ्चालन गरी स्थानीय उत्पादनको व्यावसायीकरण र बजारीकरणमा सहयोग गर्दै कृषक, उत्पादक र उद्यमीलाई सम्मान गर्ने संस्कारको विकास गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपन्छी विकासमा कृषक समूह/समिति/सहकारी/गैरसरकारी संस्था र स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग साझेदारीलाई निरन्तरता दिइने छ ।

- गाउँपालिकाभिन्नका खेतियोग्य जमिन बाँझिने क्रमलाई रोक्न सामूहिक रूपमा व्यावसायिक खेती गर्ने कृषक तथा कृषि समूहलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- गाउँपालिकाले विभिन्न समयमा प्रदान गरेका अनुदान कार्यक्रमहरूको नियमित अनुगमन गरी अनुदानको सही सदुपयोग नगर्ने व्यक्ति, समूह तथा संस्थालाई भविष्यमा गाउँपालिकाको तर्फबाट प्रदान गरिने अनुदानबाट वञ्चित गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

➤ पर्यटन

- "बरेङको सान, आन्तरिक पर्यटन" को मूल नारालाई निरन्तरता दिँदै पर्यटनलाई गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको आधारका रूपमा विकास गर्नका लागि होमस्टे सञ्चालन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी पूर्वाधार विकासमा जोड दिइने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सागदी सत्यवती मन्दिर, कालीलेक, सिद्धथान मन्दिर, कौडे डाँडा, छहरेखोला (भैँसीखोला) झरना, भित्रीवन, भातेपोखरा लगायत धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूको पूर्वाधार विकासलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहेका हरिया वनजङ्गल र जीवजन्तुहरूको प्राचुर्यतालाई मध्यनजर गरी सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूलाई जैविक पर्यटन विकासको लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
- गाउँपालिका आउने पर्यटकहरूलाई शत प्रतिशत स्थानीय उत्पादनमा आधारित परिकार, स्थानीय स्तरमै उत्पादित मायाको चिनो (टोकेन अफ लभ) को व्यवस्था गर्दै स्थानीय उत्पादनलाई पर्यटन प्रवर्द्धन र आर्थिक विकाससँग जोडिने छ ।

➤ उद्योग, उद्यमशीलता तथा सहकारिता

- उद्यमशीलता र औद्योगिक विकासलाई प्रवर्द्धन गर्नका लागि गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको प्रमुख अवयवका रूपमा विकास गर्नका लागि घरेलु तथा साना उद्योग स्थापनाको थालनी गरिने छ ।
- स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालनका लागि अनुदानको व्यवस्था गर्नुका साथै संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी औद्योगिक ग्राम स्थापनाको प्रक्रिया अघि बढाइने छ ।
- आर्थिक विकासका लागि उद्योग तथा उद्यमशीलता कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्थानीय कच्चपदार्थ, स्रोत साधन र जनशक्तिको परिचालन गरी लघु तथा घरेलु उद्योग स्थापना र सञ्चालन गरिने छ जस अन्तर्गत जडिबुटी प्रशोधन, अल्लो प्रशोधन, नेपाली कागज उत्पादनसँग सम्बन्धित घरेलु उद्योगको व्यवस्था गरिने छ ।
- युवा, महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, अल्पसंख्यक, विपन्न र आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पिछडीएका व्यक्तिहरू र लक्षित वर्गहरूका लागि सिपमूलक एवं आयमूलक तालिमको व्यवस्था गरी उद्यमशीलता

प्रवर्धन र आत्मनिर्भरता विकासका लागि कानुनी, प्रशासनिक र प्रक्रियागत सहजीकरणका अतिरिक्त प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ ।

- वित्तीय अनुशासन तथा बचतको बानी विकास गराउनका लागि वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

➤ **श्रम तथा रोजगारी:**

- रोजगार संवाद मञ्च कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै समग्र गाउँपालिकाको रोजगारी अवस्था विश्लेषण गर्ने, आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्नका लागि निजी संघ संस्था, सहकारी तथा गैरसरकारी संस्था, निर्माण व्यावसायी, लघु व्यावसायीहरूसँग समन्वय गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने नयाँ तथा पुराना व्यक्तिहरूको श्रम स्वीकृतिका लागि सहजीकरण गर्ने साथै श्रम स्वीकृति लिएर वैदेशिक रोजगारमा गएका, अलपत्र परेका व्यक्तिहरूलाई राहत उद्धारमा रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत सहजीकरण गरिने छ ।
- सामुदायिक पूर्वाधारका योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्न साझेदारी प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिका तथा वडाले कार्यान्वयन गर्ने विभिन्न योजनाहरूमा आवश्यक अदक्ष कामदार रोजगार सेवा केन्द्रको रोजगार सेवा केन्द्रको रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा सूचीकृत मध्येबाट लिने वातावरण मिलाइने छ ।
- कामदार बढी र निर्माण सामग्री कम लाग्ने विभिन्न आयोजनाहरूमा सूचीकृत बेरोजगारलाई काम दिने व्यवस्था गरिने छ ।
- रोजगार सम्बन्धी ५ वर्षे रणनीति तयार गरी सोही अनुसार सम्बोधन हुने नीति कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन गरिने छ ।
- रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा सूचीकृत हुने व्यक्तिहरू, दलित, जनजाती, एकल महिला र न्यून आम्दानी भएका हुने हुँदा उनीहरूलाई रोजगार तथा तालिम दिनका लागि लघु उद्यम, महिला विकास, कृषि, पशु शाखाका कार्यक्रमलाई एकीकृत गरि कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- सूचीकृत बेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका तर रोजगार नपाएका व्यक्तिलाई समेट्ने मापदण्डमा अंक निर्धारण गरेर स्वरोजगार हुने तालिम प्रदान गरिने छ ।
- श्रम गर्ने, भोकै पर्ने विरोधाभाषपूर्ण परिस्थितिको अन्त्य गर्न श्रमको सम्मान गर्ने संस्कारको विकास गर्दै श्रमिक मजदुरहरूको सामाजिक सुरक्षा र आर्थिक सक्षमता विकासको लागि व्यवस्था गरिने छ र स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकमा श्रमको सम्मान र महत्त्वलाई समावेश गरिने छ ।
- परम्परागत सिप र प्रविधिको संरक्षण र आधुनिकीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- स्थानीय स्तरमा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरूमा आवश्यक जनशक्तिका लागि रोजगार सेवाकेन्द्रमा सूचीकृत हुने व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

- गाउँपालिकाले प्रदान गरेका विभिन्न प्रकारका सिपमूलक तालिमको उपयोग गरी उत्पादन र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्नका लागि बजेटको व्यवस्था गर्नुका साथै आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गरिने छ ।

ख) सामाजिक विकास:

शिक्षा विकास

- "समृद्ध गाउँपालिका निर्माणको आधार, सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक सुधार" भन्ने हाम्रो सोचलाई व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयनको दिशामा अगाडि बढाउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- विभिन्न महामारी र संकटजन्य अवस्थाको सम्भावनालाई दृष्टिगत गर्दै प्रविधिको प्रयोग गरी वैकल्पिक शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप अघि बढाइने छ ।
- अभिभावक तथा विद्यार्थीहरूको रोजाइ र सिकाइको केन्द्र बनाउन सामुदायिक विद्यालयहरूमा भौतिक सुविधाको अभाव भई शिक्षाको गुणस्तर र प्रभावकारीतामा कमी रहेको जनधारणालाई दृष्टिगत गर्दै त्यस्ता विद्यालयहरूमा रहेको भौतिक सुविधा र संरचनाको गहन अध्ययन गरी मर्मत, सुधार, विस्तार तथा सूचना प्रविधिको उपयोग मार्फत विद्यालयहरूको स्तरोन्नती र आधुनिक प्रविधिमैत्री बनाउन "गाउँपालिका अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रम " लाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- भौगोलिकता, विद्यार्थी सङ्ख्या तथा आवश्यकताका आधारमा विद्यालय समायोजन गरिने, कक्षा थप/ घट गरिने तथा गाभिएका वा बन्द भएका विद्यालयहरूको सम्पत्ती आवश्यकताको आधारमा अन्य विद्यालयमा समायोजन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको दरबन्दी मिलान, व्यवस्थापन, पुनर्वितरण एवं दरबन्दी सिर्जना विद्यालयको आवश्यकता तथा तह र शिक्षकको योग्यता एवं दक्षताको आधारमा गरिने छ ।
- विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नको लागि एक विद्यालय एक पुस्तकालय, सघन विद्यालय अनुगमन, शैक्षिक सामग्री तथा पाठ्यसामग्री वितरण, स्थानीय शैक्षिक सामग्री प्रदर्शनी कार्यक्रम, शिक्षकहरूलाई स्थलगत रूपमा कम्प्युटर तालिम कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- प्रअ/ शिक्षक बैठकमा यातायत खर्चको व्यवस्था, युवाक्लवहरूलाई प्रोत्साहन गर्न खेल सामग्री वितरण, प्रत्येक विद्यालयमा करेसाबारी निर्माण, बालशिक्षक, कर्मचारी, तथा सामुदायिक सिकाई केन्द्रका परिचालिकाको क्षमता वृद्धि, शिक्षक, विद्यार्थी सम्मान गर्न शैक्षिक कोष स्थापनालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- परम्परागत सिपको हस्तान्तरण र आधुनिक सिप प्रदान गरी बालबालिकाहरूलाई सिप र सिकाइ सँगसँगै गराउने उद्देश्यका साथ सिक्दै कमाउँदै कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- अरतिरिक्त क्रियाकलापलाई प्रोत्साहन गर्न र विद्यार्थीहरू र विद्यालयहरूबीच स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गराउने उद्देश्यका साथ राष्ट्रपति रनिडशिल्ड प्रतियोगिता थप व्यवस्थित एवं प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।

- "सबैका लागि शिक्षा" अभियानलाई विशेष प्राथमिकता दिई विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको पहिचान गरि विद्यालयमा भर्ना गर्न र अध्ययन निरन्तरताको लागि सामुदायिक विद्यालयसँगको साझेदारीमा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै गरिब, विपन्न विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई प्रदेश तथा नेपाल सरकारको कार्यक्रम सँग तादम्यता मिलाई प्रभावकारी रूपमा लागू गरिने छ ।
- शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि शिक्षकको पेसागत क्षमता विकास गर्न शिक्षकको आवश्यकताका आधारमा शैक्षिक तालिम सञ्चालन गरिने छ, सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूलाई स्यानिटरी प्याडको सहज उपलब्धता तथा विद्यालयमा स्यानिटरी प्याड भेण्डिड मेसिन जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गुणस्तरीय शिक्षाका लागि गुणस्तरीय प्राथमिक तह भन्ने नाराका साथ बालविकास तथा कक्षा १ मा शिक्षण गर्ने जनशक्तिको विकास, शिक्षा र शिक्षण पद्धतिको सुधारका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
- सबै खेल विधाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी एक वडा एक खेल मैदान निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गराउँदै खेलकुद प्रतियोगिताहरू संचालन गरिने छ साथै माध्यमिक विद्यालयमा खेल प्रशिक्षक मार्फत खेलकुद तालिमको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- शैक्षिक सत्र २०८० देखि कक्षा ८ सम्म लागू भएको स्थानीय पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनलाई थप सहज बनाउन क्रमशः कक्षा १ देखि ८ सम्म नै स्थानीय पाठ्यपुस्तक निर्माण गरिने छ ।
- माध्यमिक विद्यालयमा डिजिटल कक्षा सञ्चालन गर्नको लागि विभिन्न सफ्टवेयरको व्यवस्थापन गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
- उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने विद्यालयका कर्मचारी, शिक्षक, विद्यार्थी तथा पदाधिकारीहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- बालबालिकाहरूमा राष्ट्रियता, स्वाभिमान, नैतिकता र असल नागरिकको रूपमा स्थापित गर्न कक्षा १ देखि कक्षा ८ सम्मको लागि निर्माण गरिने स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकहरूमा सो विषयहरू समावेश गरिने छ ।

२. स्वास्थ्य क्षेत्र:

- "स्वच्छ बरेड, स्वस्थ बरेडबासी अभियान" लाई निरन्तरता दिँदै आधारभूत सरसफाइ तथा रोग लाग्नै नदिन सचेतनामूलक र निरोधात्मक उपायहरू अवलम्बन गरिने छ ।
- बृहत प्रयोगशाला स्वास्थ्य परीक्षण अभियान अन्तर्गत सम्पूर्ण वडाहरूमा बसोबास गर्ने नागरिकहरूको स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था गरिने छ ।
- नागरिक आरोग्य केन्द्र, वडा नागरिक आरोग्य समूह, योग तथा ध्यान शिविर जस्ता कार्यक्रमहरू मार्फत वैकल्पिक तथा पुरानो चिकित्सा सेवाको विस्तार तथा नागरिकहरूको पहुँच विस्तार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य अवस्थाको विचार गरी घरघरमै पुगी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- “बरेडको रहर, शून्य मातृशिशु मृत्युदर” कार्यक्रम अन्तर्गत बर्थिङ सेन्टरमा सुत्केरी हुन आउने गर्भवती महिलाहरूलाई निःशुल्क खाने, बस्ने व्यवस्था गरिने छ, स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुन आउने अति बिपन्न महिलाहरूलाई यातायात खर्चको व्यवस्था गरिने छ र यदि बर्थिङ सेन्टरमा सुत्केरी हुन सम्भव नभइ अन्य अस्पतालमा प्रेषण गर्नुपर्ने भएमा समेत यातायात खर्चको व्यवस्था गरिने छ, महिलाहरू घरमै सुत्केरी हुनुपर्ने बाध्यता हटाउनको लागि “घरमा सुत्केरी शून्य गाउँपालिका घोषणा पूर्वतयारी कार्यक्रम” मार्फत कार्य गरिने छ र आगामी आर्थिक वर्ष २०८१\०८२ मा बरेड गाउँपालिकालाई घरमा सुत्केरी शून्य गाउँपालिका घोषणा गरिने छ। साथै गर्भवती पोषिलो झोला तथा गर्भवती महिलाहरूको निःशुल्क भिडियो एक्स-रे कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई व्यवस्थित र प्रविधिमैत्री बनाइने छ, मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापनमा जोड दिइने छ।
- समृद्ध बरेडको आधार, पोषण अवस्थामा सुधार भन्ने नाराका साथ बालबालिकाहरूको पोषण स्थितिमा सुधार ल्याउन चेतनामूलक एवं प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ।
- स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको लागि तालिम तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइने छ।
- हुग्दिशिर स्वास्थ्यचौकीलाई १० शैयाको आधारभूत अस्पतालमा स्तरउन्नती गर्नको लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरी निर्माण कार्य सुरुवात गरिने छ।
- धौलागिरी अस्पताललाई मेडिकल कलेजको रूपमा स्थापित गर्नका लागि प्रदेश र संघीय सरकार एवं सरोकारवाला निकायहरूको ध्यानाकर्षण गर्दै गाउँपालिकाबाट समेत सहकार्य गरिने छ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निःशुल्क वितरण गरिने औषधीहरूको खरिद तथा वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्नुका साथै औषधी तथा औषधी जन्य सामग्रीहरूको अभाव हुन नदिन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिने छ।
- राज्यद्वारा निःशुल्क स्वास्थ्य उपचार सम्बन्धी कुनै पनि सुविधा प्राप्त नगरेका न्यूनतम २ सय दीर्घरोगीका घरपरिवारलाई स्वास्थ्य बिमामा ५० प्रतिशत शुल्क भुक्तानी गरिने छ।

भाषा संस्कृती ,लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

- सामाजिक सदभाव, धार्मिक सहिष्णुता, पारस्परिक सहयोग, मेला पर्र्म, ऐँचोपैँचो, धर्मभकारी जस्ता हाम्रा परम्परागत असल अभ्यासहरूलाई सामाजिक पुँजिका रूपमा स्थापित गर्दै नयाँ पुस्तामा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- मगर जातिको बाहुल्यता रहेको यस गाउँपालिकामा मगर संस्कृति र अन्य जातजातिहरूका समेत परम्परागत भेषभुषा, बाजा, भाँडाकुडा आदिलाई संरक्षण गर्न एक साँस्कृतिक घर\संग्राहलयको स्थापनाको लागि पहल गरिने छ।

- प्रथा र परम्पराका रूपमा स्थापित सामाजिक कुसंस्कार र सबै किसिमका जातीय तथा लैङ्गिक विभेदको न्यूनीकरण गरी कुप्रथामुक्त गाउँपालिका निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ र गाउँपालिकाभित्रका दलित र गैरदलित जोडीबीच विवाह गरेमा सम्मान गरिने छ ।
- विभिन्न कारण सम्बन्धविच्छेद भइ बसेका गाउँपालिकाभित्रका एकल महिलाहरू जसले राज्यबाट कुनै पनि प्रकारको विशेष संरक्षण वा सुविधा प्राप्त नगरेको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै सिपमूलक तालिम कार्यक्रममा प्राथमिकता दिइने छ ।
- लैङ्गिक भेदभाव अन्त्य गर्नका लागि **छोरी हाम्रो रोजाइ** कार्यक्रम मार्फत १ वा २ वटा छोरीमात्रै सन्तानहरू पश्चात परिवार नियोजन गर्ने दम्पतीहरूलाई सम्मान र प्रोत्साहन गरिने छ ।
- सामाजिक न्यायलाई जनस्तरमा पुर्याउन वडास्तरमा मेलपिलाप विस्तार गरिएका मेलमिलाप केन्द्रलाई सुदृढीकरण गर्दै न्यायिक समितिलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा जोखिमयुक्त अवस्थामा रहेका नागरिकहरूको सशक्तीकरणका लागि सचेतना, सिप, रोजगारी वा संरक्षणको नीति अवलम्बन गर्नुका साथै **जनताको दुःख सुखमा जनप्रतिनिधिको मान्यता** आत्मसात गरिने छ ।

महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक

- **आमा खुसी, घर सुखी** भन्ने मान्यता स्थापित गर्दै महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाको न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ । पुरुषहरूद्वारा हुने घरेलु महिला हिंसालाई निरुत्साहित गर्न र लुकाउने छिपाउने प्रवृत्तिलाई रोक्न **हिंसा नगरौं, हिंसा नसहौं** अभियान सञ्चालन गरी पुरुषहरूका लागि समेत लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमका अतिरिक्त **असल श्रीमान् कार्यक्रम**को थालनी गरिने छ ।
- विगतमा सञ्चालित उमेर चौरासी सम्मान कार्यक्रम, जेष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै जेष्ठ नागरिकहरूका अनुभव, भोगाइ र विगतका पुराना असल प्रथा एवं प्रचलनहरूको संकलन तथा संरक्षण गरी नयाँ पिँढीमा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका १०० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका जेष्ठ नागरिकहरूलाई उहाँहरूको घरमै पुगी सम्मान गर्न **बरेडबासी, शताब्दी सम्मान** कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ ।
- बालबालिकाहरूको चौतर्फी विकास र बाल अधिकार संरक्षणका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्दै **बाल प्रतिभा पहिचान** कार्यक्रमको माध्यमबाट बालबालिकाहरूमा अन्तरनिहित प्रतिभा प्रस्फुटन गरिने छ । विगतमा सञ्चालित उज्यालो बाल बचत कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिंदै बालमैत्री गाउँपालिकाका रूपमा रूपान्तरण गर्न बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ र बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ ले निर्दिष्ट गरेका व्यवस्थाहरू कार्यान्वयनको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- हाल मुलुकभर तीव्र रूपमा फैलिएको यौन शोषण र बलात्कार जस्तो जघन्य अपराधलाई रोक्न यस सम्बन्धी विद्यालय स्तरबाटै चेतना जगाउने र महिला हिंसा, बलात्कार, विद्यालयमा हुने लैङ्गिक तथा यौन हिंसा लगायतका कुकार्य र अपराधको विरुद्ध **"शून्य सहनशीलता र सामाजिक बहिष्करण"**को नीति अवलम्बन गरिने छ । किशोरी सम्मेलन कार्यक्रमको आयोजना गरी बालविवाह, यौनहिंसा, किशोरी र यौनशिक्षा बारे सचेतना प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्नुका साथै **किशोरीहरूका लागि आत्मरक्षा कार्यक्रम** लाई निरन्तरता दिइनुका साथै **किशोरी सम्मेलन कार्यक्रम**को व्यवस्था गरिने छ ।

युवा तथा खेलकुद विकास

- खेलकुदलाई मनोरञ्जन र स्वास्थ्यसँग आबद्ध गर्दै “एक स्थानीय तह एक खेलमैदान” निर्माण कार्य थालनी गरिने छ । साथै गाउँपालिका भित्रका राष्ट्रिय स्तरमा ख्याति प्राप्त गर्ने खेलाडीहरूको लागि सम्मान तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा दर्ता भएका युवा क्लवहरूको लागि विभिन्न खेल विधाहरूको प्रवर्द्धन गर्न समय समयमा खेलसामग्री सहित प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिने छ ।
- युवाहरूलाई दुर्व्यसनीबाट मुक्त दिलाउन आवश्यक कदम चालिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका विभिन्न युवा क्लवहरूलाई समाज सुधार तथा विकास कार्यमा आबद्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

(ग) पूर्वाधार विकास:

- विषयगत विज्ञहरूसँग छलफल र अन्तरक्रिया गरि प्राप्त सुझावका आधारमा समग्र विकास नीति लागु गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भइसकेका ग्रामीण सडक, पर्यटकिय क्षेत्रमा गुरुयोजनाको प्राथमिकताको आधारमा अध्ययन गरी आवश्यक लगानी गरिने छ ।
- हरित सडक, सुरक्षित सडक कार्यक्रमको व्यवस्था मार्फत गाउँपालिकाभित्रका प्रमुख सडकहरूमा ट्राफिक चिन्हहरू तथा अन्य जानकारीमूलक बोर्डहरूको व्यवस्था गरिने छ । साथै मापदण्ड पुगेका सडकहरूको दाँयाबाया फलफूल, वृक्षारोपण लगायतको व्यवस्था गरी सौन्दर्य प्रवर्द्धन तथा अति जोखिमयुक्त सडकहरूमा दुर्घटना न्यूनीकरणको संरचनात्मक व्यवस्थाको थालनी गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका बस्तीहरूलाई व्यवस्थित बनाउदै दिगो विकासमा सहयोग पुऱ्याउन सम्भावित विपद्जन्य जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै सडक निर्माण, सिंचाई, भवन निर्माण एवम् भूकम्प प्रतिरोधी संरचनाहरू निर्माणको लागि बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभूत निर्माण मापदण्ड बनाइ नक्सा पासको कार्य लागु गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- विकास निर्माणमा जनतालाई बृहत रूपमा जनसहभागी गराइ विकासमा अपनत्वको भावना सृजना गर्दै नगद सहभागिता र श्रम तथा वस्तुगत सहायता आदिको लागि पहलकदमी लिइनेछ । उच्चतम जनसहभागिता हुन सक्ने योजनाहरूलाई मात्र उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- निर्माण कार्यको गुणस्तर नियन्त्रणको लागि छिमेकी स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गरी प्राविधिक प्रयोगशाला निर्माणको लागि प्रयास गरिने छ साथै भगिनी सम्बन्धका पूर्वाधारहरू निर्माण गर्न पहलकदमी लिइने छ ।

- विगतका वर्षहरूमा निर्माण सम्पन्न भइसकेका योजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार र संचालनको लागि स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई जिम्मेवार बनाउने नीति लिइने छ साथै मर्मत सम्भार कोषको परिचालनलाई थप व्यवस्थित बनाइने छ ।
- स्वच्छ खानेपानीमा आम नागरिकको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न खानेपानी मुहान संरक्षण , शुद्धीकरण, संकलन केन्द्रको सुरक्षामा उपभोक्तालाई नै जिम्मेवार बनाइ “ एक घर एक स्वस्थ धारा ” नीति अवलम्बन गरिने छ । “ एक घर एक स्वस्थ धारा ” कार्यक्रम पूर्ण रूपमा सुचारु भइसकेका क्षेत्रमा यसै आ.व. मा जुठेल्लो सुधार कार्यक्रम संचालनको लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका जीर्ण झोलुङ्गे पुल विस्थापित गरी यसै वर्ष भित्र नयाँ निर्माण गर्न प्रदेश सरकार तथा अन्य सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरिने छ । साथै सामान्य मर्मतका कार्यहरूलाई गाउँपालिकाबाट बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- शैक्षिक बेरोजगार जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान गर्ने किसिमका योजना छनौट गरी निर्माण कार्यमा स्थानीय निर्माण सामग्री प्रयोग गर्ने नीति लिइने छ ।
- विद्युत आपूर्तिको अनियमितता अन्त्य गर्न सामुदायिक विद्युतीकरण उपभोक्ता समितिहरू र नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग आवश्यक समन्वय गरि यसै वर्ष भित्र काठका पोल विस्थापित गरिने छ । साथै लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाको नियमित मर्मत सम्भार र संचालन गर्न प्राथमिकता दिइने छ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि विगतका वर्षहरूमा निर्माण गरिएका डम्पिङ साइट , इन्सिनिरेटरलाई थप व्यवस्थित गरिने छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र फोहोरमैला संकलन, पृथकीकरण, ओसार पसार, कम्पोष्ट प्लान्ट संचालन सम्बन्धी कार्यहरू थालनी गरिने छ । फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई संस्कारकै रूपमा स्थापित गर्न विद्यालय तहबाटै थालनी गरिने छ ।
- विकास निर्माण लगायतका कार्यक्रमलाई समयमा नै सम्पन्न गरी अर्को आ.व. मा व्ययभार सर्न जाने प्रकृयाको अन्त्य गर्न तथा विकास निर्माण अनुशासनलाई अनिवार्य पालना गर्न गराउनका लागि विगत वर्षको दायित्व आगामी वर्षमा नसार्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
- जनसहभागिता नजुट्ने, जटिल प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्ने तथा उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन गराउँदा लागतप्रभावी नहुने प्रकृतिका योजनाहरू ठेक्कापट्टा विधि मार्फत कार्यान्वयन गरिने छ ।
- स्थानीय पूर्वाधार विकासका लागि उपयुक्त संस्थागत संरचनाको विकास एवं प्राविधिक क्षमतामा अभिवृद्धि गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र नियमित विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था गर्न सामुदायिक विद्युतीकरण उपभोक्ता समितिहरू र नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग आवश्यक समन्वय गरिने छ ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधि

- गाउँपालिकाको कार्य सम्पादनलाई छिटोछरितो, प्रविधिमैत्री, पारदर्शी र गुणस्तरीयता कायम गर्दै सूचना तथा प्रविधिको अधिकतम उपयोग मार्फत शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहबाट नै सुदृढीकरण गरिने नीति अवलम्बन गरिने छ । स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधिसहितको सेवा सँग जोड्न प्रत्येक विद्यालय तथा वडा कार्यालयलाई सूचना प्रविधियुक्त बनाई सूचना प्रविधिमा आधारित स्मार्ट गाउँपालिका निर्माणमा जोड दिइने छ ।
- गाउँपालिकाका हरेक सूचना तथा समाचार, वडा कार्यालयहरूको विवरण, कार्यक्रमहरू, मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन, अनुगमन प्रतिवेदन, आय व्यय विवरण, सार्वजनिक सुनुवाइ, ऐन कानून निर्देशिका, कर तथा शुल्कहरू र जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको सम्पर्क विवरण वेबसाइट मार्फत नियमित उपलब्ध गराइने छ ।
- सूचना प्रविधिको बढ्दो दुरुपयोगलाई मध्यनजर गर्दै सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग, बालबालिकाहरूमा देखिएको डिजिटल एडिक्सन तथा समाजमा फैलिरहेको विद्युतीय अपराध (साइबर क्राइम) सम्बन्धमा जनचेतना फैलाउने कार्य गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रलाई आधार मानेर पत्रकारिता गर्ने पत्रकारहरूलाई सम्मान गरिने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित एफ.एम. रेडियो लगायत छापा माध्यमबाट सूचना प्रसारण गर्ने संघसंस्थाहरूलाई आवश्यकतानुसार सहयोग गरिने छ ।
- सबै संचार माध्यमसँग समदुरीको नीति अख्तियार गरिने छ ।

(घ) वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

- पहिरो जोखिमका बस्तीहरू संरक्षण गर्न, खोला कटान नियन्त्रण गर्न बायो-इन्जिनियरिङ्ग को प्रयोग व्यापक रूपमा अंगिकार गर्दै जोखिमयुक्त बस्तीहरू जोगाउन क्याच ड्रेनको कार्यहरू गरिने छ र विपद व्यवस्थापनका सबै चरणका पूर्वतयारी र पालना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- आम सर्वसाधारण, बालबालिका र नागरिकको व्यवहार वातावरण र जलवायुमैत्री बनाउन व्यक्ति, घरधुरी, विद्यालय, र टोल टोलमा फोहर मैला व्यवस्थापन, व्यक्तिगत र सार्वजनिक जग्गामा वृक्षरोपण, प्लाष्टिकको न्यून प्रयोग, जैविक पदार्थ (फोहोर, पराल, नल, ढोड, प्लाष्टिक) डढाउने कार्य पूर्ण रूपमा निरुत्साहित गरिने छ ।
- बढ्दो सिसा, प्लाष्टिक र प्लाष्टिकजन्य वस्तुको प्रयोग र यसको व्यवस्थापनमा देखिएको चुनौतीलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि विभिन्न प्रकारका सामाजिक समारोह, विवाह, चाडपर्व, उत्सव, मेला आदिमा प्लाष्टिकको सट्टा स्थानीय स्तरमा उत्पादित दुना, टपरीको प्रयोग गर्ने स्थानीय बासीहरूलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ ।

- जलवायु परिवर्तन र वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय समक्ष नेपालले गरेका महत्त्वपूर्ण प्रतिवद्धता र राष्ट्रिय लक्ष्यहरूलाई अत्यन्त संवेदनशील रूपमा ग्रहण गर्दै अनुकूलन र न्यूनीकरणका क्रियापलापहरू ठोस रूपमा अघि बढाइने छ ।
- उन्नत र सुधारिएको चुहोको प्रयोग, प्राङ्गरिक खेती, कुहिने फोहरबाट कम्पोष्ट मल, सडक किनारामा वृक्षरोपण, खेर गएको पानीको प्रयोग, प्रयोग गर्न सक्ने घरमा ग्याँसको सट्टा बढी मात्रामा ईण्डक्सन चुहो वा अन्य विद्युतीय चुहोको प्रयोग बढाउने, दैनिक जीवनमा ऊर्जा र पानीको प्रयोगमा किफायती बन्ने विषयहरूलाई प्रोत्साहन गर्दै नवीकरणीय ऊर्जा (सौर्य) को प्रयोगलाई समेत प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका संवेदनशील र जोखिममा रहेका सिमसार, पोखरी, मुहान आदिको संरक्षण गर्ने कार्यक्रम समावेश गरी स्थानीय युवा महिला र सामाजिक संघसंस्थाहरूको सहभागितामा अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- जलवायुजन्य विपद् र अतिशय घटनाबाट हुने हानी नोक्सानीबाट सङ्कटापन्न समुदायको अनुकूलन क्षमता बढाउन बिमा सम्बन्धी सचेतना वृद्धि गरिने छ साथै गाउँपालिकाभित्रका व्यावसायिक कृषकहरूको कृषि र पशु बिमा गराउने कार्यमा सहजीकरण गरिने छ ।
- आगामी आर्थिक वर्षमा सङ्कटापन्न महिला, दलित, आदिवासी, गरिब सीमान्तकृत र विपन्न वर्ग तथा समुदाय लक्षित कम्तीमा ५० घरधुरीकालागि आयआर्जन र जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालनका लागि प्रस्ताव तथा समन्वय गरिने छ ।
- हाल बढिरहेको ग्याँस सिलिण्डर विस्फोट, आगजानी र दुर्घटनालाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिकाभित्रका खाना पकाउने ग्याँस प्रयोगकर्ता नागरिकहरूलाई यस सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमको व्यवस्था गर्नुका साथै एक घर एक,स्वचालित रेगुलेटर अभियानको थालनी गरिने छ ।
- बढी उत्पादन भएको स्थानीय उपजलाई सुरक्षित रूपमा राख्न र प्राकृतिक वा मानवजन्य विपद्, महामारी वा काबु बाहिरको परिस्थितिका कारण हुन सक्ने खाद्यान्न अभावलाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिका स्तरीय खाद्य सुरक्षा बैंकको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिका खाद्य सुरक्षा बैंकमा स्थानीय कृषकहरूबाटै उत्पादित खाद्यान्न खरिद गर्ने र यस्तो खाद्यान्न निश्चित समय पछि आर्थिक अवस्था कमजोर भएका नागरिकहरूलाई गाउँपालिकाको विकास कार्यमा परिचालन गरी ज्यालाका रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- गाउँपालिकाभित्र रहेका विपद् जोखिमयुक्त स्थानहरूको पहिचान गर्नुका साथै बाढी, पहिरो, भूकम्प लगायतका विभिन्न प्राकृतिक विपद्का क्रममा प्रयोग गर्न सकिने गाउँपालिका भित्रका सुरक्षित स्थलहरूको पूर्व पहिचान सहितको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन गरी विपद्को समयमा उद्धार, राहत वितरण र पुनर्स्थापनका लागि एकद्वार प्रणालीको अवलम्बन गरिने छ ।

- बाढी, पहिरो, भूक्षय, डढेलो नियन्त्रण गर्नुका साथै जोखिमपूर्ण स्थानहरूमा तटबन्धन लगायतका व्यवस्था गरी जोखिम न्यूनीकरणको उपाय अबलम्बन गरिने छ ।
- विभिन्न प्रकारका विपदबाट उत्पन्न हुन सक्ने संकटपूर्ण परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै विपद व्यवस्थापन कोषमा थप बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- वन तथा जैविक विविधताको दिगो संरक्षण गर्दै वन पैदावारको उचित सदुपयोग र व्यवस्थापन गर्ने र वनको जमिन खाली नराखिने नीति लिइने छ ।

ड) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

- सार्वजनिक सेवा प्रवाहको समय र प्रक्रिया, नियमानुसार लाग्ने दस्तुर, गुनासो सुन्ने अधिकारी लगायतको जानकारीसहित गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै निकायहरूमा नागरिक बडापत्रको थप प्रभावकारी व्यवस्था गरिने छ ।
- सेवाग्राहीको सुझाव, सेवा प्रवाहमा सुधार भन्ने नाराका साथ हाम्रो सेवा प्रवाह सम्बन्धमा सेवाग्राहीहरूको पृष्ठपोषण लिनका लागि हाल गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा सञ्चालन गरिएको सेवाग्राही सन्तुष्टि पेटिकाको व्यवस्थालाई गाउँपालिका अन्तर्गतका अन्य निकायहरूमा समेत लागु गरिने छ ।
- योजना शाखाको कार्यलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी, प्रभावकारी तथा प्रविधिमैत्री बनाउनका लागि योजना व्यवस्थापन सफ्टवेयर प्रणालीको व्यवस्थापन गरी कार्यान्वयन गरिने छ । गाउँपालिकाभित्रका योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने उपभोक्ता समितिहरूलाई तालिम प्रदान र योजना खाताको व्यवस्था गर्दै योजना सम्झौता, फरफारक र भुक्तानीका कार्यहरू समेत सम्बन्धित वडामै पुगरे गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महालेखा परीक्षकको कार्यालय लगायतका संवैधानिक निकायहरूबाट वार्षिक रूपमा उल्लेख गरिएका सुझाव तथा निर्देशनहरूको पालना गरी सुशासन वृद्धि र भ्रष्टचार न्यूनीकरणको नीति अबलम्बन गरिने छ ।
- गाउँपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने योजना, कार्यक्रममा वित्तीय जोखिम न्यूनीकरणका लागि निर्माण र खरिद प्रक्रियालाई बढी पारदर्शी र प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन वार्षिक खरिद योजना बनाई E-Bidding लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- नेपाल सरकारबाट सञ्चालनमा ल्याइएका सफ्टवेयर प्रणाली जस्तै Su-Tra, PAMS, VERSPMIS, CGAS, CMIS, MOFAGA Portal इत्यादी प्रणालीहरूको उच्चतम प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री बनाइने छ ।
- सेवा प्रवाहमा जेष्ठ नागरिक, फरक क्षमताका व्यक्तिहरू, महिला तथा बालबालिकाहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- भ्रष्टचारविरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति लिई पारदर्शिता, जवाफदेहिता, र सुशासन वृद्धिको लागि आधुनिक सफ्टवेयर प्रणालीको प्रयोग गरिने छ ।
- गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने कार्यहरूलाई नियमानुसार सार्वजनिक गर्दै सार्वजनिक सुनुवाइलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।

- शासकीय स्वच्छता र सुशासनको मूल्यमान्यता अनुरूप हरेक गाउँ कार्यापालिकाको बैठकमा मासिक\चौमासिक रूपमा शीर्षकगत आय व्यय प्रस्तुत गर्ने र वेबसाइट मार्फत सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- कर्मचारी तथा शिक्षकहरूको गाउँपालिकाभित्र सरुवा, पुरस्कार, सजाय, वृत्ति विकास र क्षमता अभिवृद्धिको अवसरलाई कार्यसम्पादनमा आधारित बनाइने छ ।
- कर्मचारीहरूमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी चुस्तता ल्याउन र थप सेवाग्राहीमैत्री सेवा प्रवाह गर्न विभिन्न तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- राजनैतिक रूपमा तटस्थ, जनउत्तरदायी, पारदर्शी, निष्पक्ष र नतिजामुखी प्रशासन निर्माण गरिने छ ।

सभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को लागि राजस्व नीति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

➤ राजस्व नीति

- गाउँपालिका भित्रका आन्तरिक स्रोत साधन र राजस्व परिचालनका सम्भावना पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्न गाउँपालिकाद्वारा तर्जुमा गरिएको आन्तरिक राजस्व सुधार कार्ययोजना को प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था गरिने छ ।
- करको भार नागरिकहरूलाई नपार्न करको दरको सट्टा कराधार विस्तार गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- राजस्व सङ्कलन, बजेट तर्जुमा, लेखाङ्कन, खर्च प्रणाली, आन्तरिक नियन्त्रण र लेखा परीक्षण प्रतिवेदनलाई एकीकृत रूपमा विधुतीय प्रणालीमा आबद्ध गरी सुशासन कायम गरिने छ ।
- “जनताको कर, जनहितको आधार” भन्ने मर्म सहित गाउँपालिकाबाट आन्तरिक रूपमा संकलन गरिएको राजस्व जनउपयोगी कार्यमा परिचालन गर्ने नीति लिइने छ । साथै आर्थिक रूपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका नागरिक मैत्री कर प्रणाली विकसित गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका फरक क्षमता भएकाहरूको परिचयपत्र सम्बन्धी, आर्थिक रूपमा विपन्नहरूको निशुल्क उपचार सम्बन्धी तथा प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी सिफारिस दस्तुर छुट गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पुँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय दर्ता गर्न प्रोत्साहित गरी व्यवसाय करको दायरामा ल्याइने छ र आवश्यकतानुसार गाउँपालिकाका करदाताहरूलाई आन्तरिक राजस्व कार्यालय लगायतका निकायसँग समन्वय गरी करदाता शिक्षाको व्यवस्था गरिने छ ।

अन्य क्षेत्रहरू

सुरक्षा व्यवस्थापन

- गाउँपालिकाको सुरक्षा व्यवस्थापनलाई थप मजबुत बनाउन पहल गरिने छ ।

- गाउँपालिकाभित्र शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्न जिल्ला र गाउँपालिकाभित्रका सबै सुरक्षा निकायहरूसँग समुचित समन्वय कायम गरिने छ ।

निजी तथा गैरसरकारी संघ संस्था

- गाउँपालिकाको समग्र क्षेत्रहरूमा सन्तुलित विकास गर्नका लागि निजी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिने छ ।
- निजी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरूको क्रियाकलापलाई थप प्रभावकारी बनाउनुका साथै स्थानीय आवश्यकतासँग सामञ्जस्यता कायम गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- निजी क्षेत्रसँग रहेको पुँजीलाई गाउँपालिका भित्र परिचालन गर्ने वातावरण निर्माण गरिनुका साथै सामाजिक उत्तरदायित्व (Social Corporate Responsibility) बहन गर्नेतर्फ उन्मुख गराइने छ ।

“समृद्ध बरेड, सुखी बरेडबासी” को महान लक्ष्यमा पुग्न गाउँपालिकाले अवलम्बन गरेको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, राजनैतिक दल, पत्रकार, सुरक्षाकर्मी, गैरसरकारी संघसंस्था तथा सबै विकास प्रेमी बरेडबासी नागरिकहरूको रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद ।

कृष्ण प्रसाद शर्मा
अध्यक्ष

मिति: २०८०।०३।०८